

מדינת ישראל

מיכה לינדשטראוס
מבקר המדינה
נציב תלונות הציבור

י"ב ניסן התשס"ח
17 באפריל 2008

לכבוד
ח"כ זבולון אורלב
יו"ר הוועדה לענייני ביקורת המדינה
הכנסת
ירושלים

יו"ר נכבד,

**הנדון: דוח מבקר המדינה על סדרי מינהל בבתי הדין הרבניים -
מכתבה של נציבת תלונות הציבור על שופטים**

לבקשת יו"ר הוועדה לענייני ביקורת המדינה של הכנסת, הריני להעלות על הכתב את עיקרי
התייחסותו של משרד מבקר המדינה לאמור במכתבה של נציבת התלונות על שופטים, מיום
24.3.2007:

1. מבקר המדינה מקיים ביקורת על סדרי המינהל במערכת המשפט ובבתי-הדין הרבניים
מכוחו של **חוק יסוד: מבקר המדינה**.
2. איש במערכת המשפט, בבתי-הדין או במשרד המשפטים לא חלק עד עתה על סמכותו של
המבקר לקיים ביקורת כאמור, ויש לתמוה כי ההתנגדות לקיומה של ביקורת, והטענות
בדבר "אי-סדר", "כפילות" או "חוסר בהירות", מגיעות דווקא מנציבת תלונות הציבור
על שופטים ולא מן הגופים המבוקרים עצמם.
3. לגופו של עניין: אין כל סתירה בין פעילותה של נציבת תלונות הציבור על שופטים לבין
הביקורת הנערכת על מינהל בתי-המשפט ובתי-הדין ולא על השופטים והדיינים עצמם.
4. מבקר המדינה מקיים ביקורת **מערכתית** העוסקת, בין השאר, ב"ניהול התקין, היעילות
והחיסכון של הגופים המבוקרים", ובהם, מינהל בתי-המשפט ומינהל בתי-הדין הרבניים
(סעיף 2 לחוק היסוד). כאמור, הביקורת בגופים אלו מתמקדת אך ורק בסוגיות
מינהליות-כלליות, ואינה עוסקת בהחלטות השופטים והדיינים או בפסיקותיהם.

5. תפקידה של נציבת תלונות הציבור על שופטים - כפי שהוגדר בחוק נציב תלונות הציבור על שופטים, תשס"ב-2002 - הוא לברר **תלונות פרטניות** "על התנהגות שופטים במסגרת מילוי תפקידם, לרבות בדרך ניהול משפט על ידם" (סעיף 2 לחוק). משרד מבקר המדינה מבקש להימנע מלהיכנס למחלוקת החריפה שקיימת במערכת המשפט בנוגע לסמכויותיה של נציבת תלונות הציבור על שופטים, ואולם, די בעיון קצר בהוראות החוק כדי להבהיר שתפקידה של הנציבה בירור תלונות פרטניות הנוגעת למשפט מסוים ול"שופט נילון", ולא בקיומה של ביקורת מערכתית.
6. זהו ההבדל הטבעי והבסיסי שבין "מבקר מדינה" לבין "נציב תלונות ציבור" - שהראשון (המבקר) עוסק בביקורת מערכתית יזומה, ואילו השני (הנציב) עוסק בבירור תלונות ספציפיות שהוגשו בידי הציבור. אין כל סתירה בין השניים, ובפועל מתקיימת ביקורת בכל גוף ציבורי בו מכהן נציב תלונות ציבור דוגמת נציבת תלונות הציבור על שופטים.
7. אבקש להדגיש כי משרד מבקר המדינה מקפיד להימנע מלהיתערב בנושאים שבתחום סמכותה של נציבת תלונות הציבור על שופטים ואינו מקיים ביקורת על "התנהגות שופטים במסגרת מילוי תפקידם, לרבות בדרך ניהול משפט על ידם". ממילא אין הוא עוסק בהחלטות השופטים והדיינים ובפסיקותיהם. בה בעת, אין כל מניעה, ואף קיים אינטרס ציבורי מובהק, שמבקר המדינה יקיים ביקורת בסוגיות מינהליות-כלליות של מערכת בתי-המשפט ובתי הדין הרבניים.
8. כך, למשל, נציבת תלונות הציבור מציינת כי היא מטפלת בתופעת ה"סחבת", בהיעדרויות ואיחורים של שופטים ודיינים ובליקויים בניהול פרוטוקול. אלא שטיפול הנציבה בסוגיות חשובות אלו הוא טיפול נקודתי במענה לתלונה הנוגעת לשופט מסוים. מבקר המדינה עוסק בטיפול המערכת בתופעות אלו, תוך בחינת רוחב מעמיקה של הנושא, בדיקת מספר רב של תיקים, והסקת מסקנות כלליות שיאפשרו את שיפור הטיפול בציבור כולו (להבדיל מהחלטה בתלונה מסוימת).
9. הנה כי כן, דוח ביקורת מערכתית של מבקר המדינה ובירור תלונות הציבור על-ידי נציבה תלונות הציבור על שופטים אינם שוללים זה את זה.
10. **אשר לדוח הביקורת בנושא מינהל בתי הדין הרבניים אליו התייחסה נציבת תלונות הציבור על שופטים**: עניינו של הדוח - כאמור בכותרתו - **במינהל בתי-הדין**, ולא החלטות הדיינים או פסיקותיהם. זהו דוח **מעקב**, הבוחן טיפול בליקויים שהצביע עליהם מבקר המדינה בעבר (ראו: דוח מבקר המדינה 54ב, לשנת 2004). הדוח אינו כולל התייחסות לתיקים פרטניים אלא לתופעות כלליות בלבד. קריאת הדוח תגלה כי משרד מבקר המדינה לא ערך ביקורת על החלטות השופטים או הדיינים והתמקד בסוגיות מערכתיות הנוגעות לשירות לציבור.
11. אין אפוא כל סתירה בין משנתה של נציבת תלונות הציבור על שופטים, כפי שנפרשה במכתבה, לבין עקרונות הביקורת שיושמו בדוח הביקורת האמור.

12. משרד מבקר המדינה משוכנע אפוא כי דוח הביקורת יביא לשיפור השירות החיוני שנותנים בתי הדין הרבניים לציבור וכי אין הוא יוצר כל "אי בהירות" כחששה של נציבת תלונות הציבור על שופטים.

13. בסיומם של דברים, ובשוליהם, אבקש לציין כי נציבת תלונות הציבור על שופטים מתעקשת לקבוע כי "הנציבות נמצאת על אותו מישור היררכי עליו נמצא המבקר". אין ברצוני להתנצח עם הנציבה, אך אבקש בכל זאת להזכיר כי מבקר המדינה פועל מכוחו של חוק יסוד ואילו נציבת תלונות הציבור פועלת מכוחו של חוק רגיל שאינו חוק יסוד. אין בכך, כמובן, כדי לגרוע מחשיבות פעולתה של נציבת תלונות הציבור על שופטים.

בברכה,

מיכה לינדנשטראוס
מבקר המדינה
ונציב תלונות הציבור

ראה:

[דוח שנתי 58ב של מבקר המדינה \(2008\), בפרק: סדרי מינהל בבתי הדין הרבניים, עמ' 931.](#)